

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Hanhikoski, Essi; Laakso, Mari; Koivula, Merja; Sevon, Eija

Title: Videorikasteiset haastattelut ikkunana lasten vertaissuhteisiin varhaiskasvatuksessa

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © Tutkittua varhaiskasvatuksesta 2023

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Hanhikoski, E., Laakso, M., Koivula, M., & Sevon, E. (2023, 31.3.2023). Videorikasteiset haastattelut ikkunana lasten vertaissuhteisiin varhaiskasvatuksessa. Tutkittua varhaiskasvatuksesta. <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2023/03/31/videorikasteiset-haastattelut-ikkunana-lasten-vertaissuhteisiin-varhaiskasvatuksessa/>

Tutkittua varhaiskasvatuksesta

ISSN 2737-3665

Valikko

Videorikasteiset haastattelut ikkunana lasten vertaissuhteisiin varhaiskasvatuksessa

31 MAALISKUUN, 2023 ~ SAMULI RANTA

Vieraskynässä Essi Hanhikoski, Mari Laakso, Maria Koivumäki, Eija Sillanpää

[kommentti](#)

[Bloggaa uudelleen](#)

[Tilaa](#)

Lapsille varhaiskasvatus on tärkeä vertaissuhteiden konteksti, jossa vertaissuhteita ja niihin liittyviä sääntöjä ja normeja luodaan, säännöistä neuvotellaan ja niitä myös rikotaan (Corsaro, 2000; Köngäs ym., 2022). Lasten näkökulmasta ryhmän jäsenyys sekä kuulumisen ja ulossulkemisen dynamiikat voidaan ymmärtää jatkuvana neuvotteluprosessina ja lasten tapana toimia vertaissuhteissa (Juutinen ym., 2018; Theobald & Danby, 2012). Samalla vertaissuhteisiin liittyvä kiusaaminen ja lasten yksinäisyys ovat huolta herättäviä kysymyksiä, jotka koskettavat myös varhaiskasvatusikäisiä lapsia (Evaldsson & Karlsson, 2020; Lundström ym., 2022).

Tässä kirjoituksessa tarkastellaan lasten vertaissuhteita varhaiskasvatuksessa osana *TUIKKU – tunnetaitoja ja osallisuutta varhaiskasvatukseen* -hanketta. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamassa hankkeessa vahvistetaan lasten vertaissuhteisiin liittyviä taitoja ja osallisuutta ja näin pyritään kiusaamisen ennaltaehkäisyyn (TUIKKU, 2023). Tutkimuksen videorikasteinen haastatteluaineisto (Tobin, 2019) kerättiin kolmessa päiväkodissa keväällä 2022. Haastatteluissa keskustelun virittäjänä toimivat tutkijoiden koostamat, lapsiryhmäkohtaiset videot, jotka sisälsivät lasten välisiä vuorovaikutustilanteita päiväkotipäivän eri tilanteissa. Videon virittämistä ajatuksista ja tunteista keskusteltiin lasten (n=34), vanhempien (n=9) ja työntekijöiden (n=15) kanssa toteutetuissa videorikasteisissa haastatteluissa, jotka tekevät näkyväksi osallistujien merkityksenantoja ja tulkintoja tilanteista ja tapahtumista (Hayashi, 2019; Tobin, 2019).

Lasten vertaissuhteet videorikasteisissa haastatteluissa

Leikin ja yhdessä tekemisen merkitys lasten vertaissuhteille ja kuulumiselle

Lapset huomioivat haastatteluissa ensimmäiseksi videoilla esiintyvät kaverit. He saattoivat kommentoida päiväkotikavereita nimeltä “Siellä videossa oli minäkin leikkimässä Otson kanssa.” Vaikka lasten kommentit olivat lyhyehköjä, niissä miltei jokaisessa toistuivat yhdessä leikkiminen ja asiat, joita lapset tykkäsivät tehdä yhdessä: “Keinua ja kiipeillä”, “Kivointa leikkiä, kivointa leikkiä, siellä teltassa.” Yhdessä leikkimiseen sisältyi yhteistä tekemistä ja keksimistä, huumoria ja naurua:

Tutkija: *Kenen kanssa sä tykkäät leikkiä täällä?*

” **Lapsi2:** *Lauran ja Lotan kanssa. Paitsi heti kun Lotta tuli, me tehtiin hassuja juttuja tuossa kiipeilyteline, ihan kiipeilytelineellä. (...)*

Tutkija: *Minkälaisia hassuja juttuja te teitte?*

Lapsi2: *Semmoisia, että me pidettiin eka täältä alhaalta kiinni, ja sitten Jutta sanoi että hupsis.*

Vaikka me tehtiin ihan tahallaan [nauraa].

Samoin kuin lapset, myös vanhemmat kiinnittivät videolla ensimmäiseksi huomionsa lasten vertaissuhteisiin:

” *Musta oli kiva nähdä, mitä he teki, että siellä lapset aidosti myös leikki keskenään ja oli rauhassa, ainakin se teltaisuus, mikä näkyi siinä. Oli kiva, että tavallaan aikuiset ei aina ole siinä myöskään koko ajan paasaamassa, että mitä tehdään. Oli kiva nähdä sitä keskinäistä leikkiä.*

Vanhemmilla oli harvoin mahdollisuus havainnoida lasten vertaissuhteita, mutta he kertoivat puhuvansa lasten kanssa heidän kaverisuhteistaan ja myös varhaiskasvatuksen henkilökunnalta saatiin vertaissuhteista tietoa. Eräs vanhempi kuvasi lapsen kertoneen päivässään olleen kivointa: “parhaan ystävän kanssa leikkiminen [nauraa], Eliaksen kanssa leikkiminen nyt on varmasti ykkösjuttu.” Vanhemmat näkivätkin merkityksellisinä varhaiskasvatuksen mahdollistamat vertaissuhteet ja yhteisen leikin, sillä osalla lapsista vertaissuhteita ei juurikaan ollut vapaa-ajalla.

Videota katsottuaan varhaiskasvatuksen työntekijät puolestaan kuvasivat lasten taitavuutta tunnetaidoissa ja pohtivat niiden merkitystä vertaissuhteille. He kiinnittivät huomiota siihen, kuinka lapset sanoittivat toistensa tunteita ja auttoivat toisiaan:

” **Tutkija:** *Ja millaisia ajatuksia ja tunteita sinussa herää, kun näet lasten toimivan näissä tilanteissa?*

Kasvattaja1: *Tulen iloiseksi. Koska he tietävät miten toimitaan. Ovat avuliaita toisilleen ja kaikki ovat mukana ja ei ole ketään, joka haluaa tuhota, ja kaikkien mielestä on hauskaa ja ovat mielellään mukana kaikessa.*

Työntekijät myös refleктоivat toimintaansa kaverisuhteiden rikastuttajana. Haastatteluista välittyi, että heillä on taitoja ja halua tukea lapsia, jotka tarvitsevat enemmän harjoitusta kaveritaidoissa. Työntekijöiden haastatteluissa lasten lapsiryhmään kuulumisen liitettiin yhteiseen tekemiseen, mukana olemiseen, osallisuuteen sekä lasten kokemaan iloon:

” *Oikeastaanhan siitä tulee iloiseksi, kun näkee miten he osallistuvat kaikkeen, mitä haluaa tehdä. – Ja se onkin ehkä se, miten näemme, että ovatko kaikki mukana vai eivätkö he ole, mutta yhteisöllisyys näkyi mielestäni tässä ihan eri tavalla, kuin mitä aina näemme päivittäin niissä yksittäisissä tilanteissa.*

Sekä työntekijät että vanhemmat katsoivat mahdollisuuden mielekkääseen leikkiin lisäävän lasten varhaiskasvatuksessa viihtymistä, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Tämä näkyi myös lasten haastatteluissa, joissa vertaissuhteet ja kaverisuhteet näyttäytyivät lapsille hyvin merkityksellisinä.

Ristiriidat ja ulossulkeminen lasten vertaissuhteissa

Vertaissuhteissa kuulumista haastavat ristiriita- ja ulossulkemistilanteet, jollaisia näkyi myös koostetuilla videoilla. Lapset kertoivat ulossulkemistilanteista, joita heille oli tapahtunut tai kuvasivat tilanteita, joissa joku lapsista oli käyttäytynyt ikävästi heitä kohtaan. Videoiduissa ristiriitatilanteissa huomio kiinnittyi herkästi sen lapsen toimintaan, joka heidän mielestään tilanteessa toimi väärin. Lapset myös kertoivat tilanteista, joissa joku lapsista suljettiin leikin ulkopuolelle:

” **Tutkija:** *Aina löytyy joku leikkikaveri, niinkö? Oletko sä huomannut semmoisia tilanteita joillain muilla, että ei olisi päässyt leikkiin tai olisi ihan yksin?*

Lapsi: *Ainakin tänään tuossa pihalla tapahtui silleen.*

Tutkija: *Mitä siinä tapahtui?*

Lapsi: *otti (- -) sen kavereiksi ja jätti Jutan yksin. Mutta me ruvettiin Jutan kanssa ja Tiian kanssa ja Aapon kanssa leikkimään.*

Tutkija: *Sitten Jutta pääsi teidän kanssa leikkimään?*

Lapsi: *Joo.*

Lapset toivat haastatteluissaan esiin myös vertaissuhteisiin liittyviä sääntöjä, joita varhaiskasvatuksen vertaissuhteissa on läsnä:

” **Lapsi1:** *Kaikki saa leikkii kenenkin kanssa, jos haluaa.*

Tutkija: *Niin, onko siinä jotain sellaisia sääntöjä?*

Lapsi1: *On.*

Lapsi3: Yksi sääntö on se, jos ei leiki kaverin kanssa, se saattaa jäädä ulkopuolelle.

Lapsi1: Niin.

Lapsi3: Se on se sääntö.

Lapsi1: Ja on moniakin sääntöjä.

Lapsi3: Niin.

Lapset osasivat myös kertoa siitä, millaisia tunteita vertaissuhteiden sääntöjen rikkomiseen liittyi. Leikin ulkopuolelle jääminen tuntui “pahalta”. Lapset tiedostivat sen, miten vertaissuhteissa pitäisi toimia rakentavasti, mutta myös sen, että todellisuudessa aina näiden ihanteiden mukaisesti ei pystytty toimimaan.

Työntekijät kuvasivat puolestaan, että kavereiden valitseminen lasten keskuudessa oli yleistä. He myös refleктоivat lasten välisiä ristiriitatilanteita erityisesti oman roolinsa kautta:

” *Mutta yritän just sitä, että molempien näkemys kuunnellaan. Sitten yritetään siinä, vähän kyselen lapsiltakin, että miten tästä päästäisiin eteenpäin nyt, että miten tämän voisi ratkaista.*

Työntekijät kuitenkin kokivat, että heistä riippumattomat työn tekemisen resurssit, kuten tilat tai lapsiryhmän koko, rajoittivat heidän osaamisensa hyödyntämistä ja läsnäoloaan lasten välisissä ristiriitatilanteissa:

” *Se on tosi haastavaa, jos sun pitäs samaan aikaan revetä sinne ohjaamaan yhtä, jolla ei omat hommat onnistu ja sit sun pitäs revetä selvittämään tilannetta, niin siin on vähän sama, kun ei voi kahtia jakautua, niin pitää valita kumman tekee missäkin järjestyksessä.*

Vanhempien haastatteluissa vertaissuhteiden ongelmista, kuten yksin jäämisestä, kiusaamisesta ja konfliktitilanteiden ratkomisesta kannettiin huolta. Erityisesti kiusaaminen ja lasten kohtaama fyysinen aggressiivisuus pohdituttivat vanhempia ja näissä tilanteissa vanhemmat painottivat tiedon saamisen merkitystä:

” *Veneriä oli joku lyönyt ja Veneri oli lyönyt takasin. Se kerrottiin kyllä meille, että tällaisista on ollut. Kyllä minä tykkään, että aina kun sieltä kuuluu [tapahtuneen] jotain, ihan mitä vaan semmosta, mistä keskustellaan kotona.*

Aineiston perusteella näyttää siltä, että myös vertaissuhteisiin liittyvät ristiriidat ovat osa lasten varhaiskasvatusarkea. Lapset ovat haastatteluiden perusteella herkkiä huomaamaan ristiriitoja ja osaavat toimia myötätuntoisesti näissä tilanteissa. Kasvattajien läsnäolo ja ristiriitatilanteiden käsittely yhdessä lasten kanssa niin varhaiskasvatuksessa kuin kotona antavat mahdollisuuksia yhdessä luoda toimivia käytäntöjä ja ratkaisumalleja näihin tilanteisiin.

Moninäkökulmaista tietoa lasten vertaissuhteista

Kuten aineistoesimerkit osoittavat, videorikasteinen haastattelu tuo näkyväksi osallistujien näkökulmia vertaissuhteisiin. Lapsille keskiössä olivat kaverit ja mukava tekeminen yhdessä, mutta myös ristiriitatilanteet. Vanhemmille videoiden katsominen tarjosi mahdollisuuden kurkistaa lastensa vertaissuhteisiin ja varhaiskasvatusarkeen ja eritellä vertaissuhteiden merkitystä. Työntekijät puolestaan pohtivat haastattelutilanteissa erityisesti rooliansa lasten vertaissuhteiden tukemisessa ja lasten rakentavan vuorovaikutuksen sanoittamisessa silloin, kun lasten omat taidot eivät vielä riittäneet tilanteessa toimimiseen. Yhteinen tekeminen ja leikki nähtiin olennaisina myönteisille vertaissuhteille sekä kuulumisen rakentamiselle ja ylläpitämiselle.

Kaiken kaikkiaan videoiden katsominen herätti osallistujissa reflektiota niin yksilöiden kuin ryhmän toiminnasta, kun toimintaa katsottiin etäämmältä. Lasten vertaissuhteiden tarkasteluun videon katsominen oli toimiva ja rikastuttava menetelmä. Samojen videoiden katsominen yhdessä varhaiskasvatusyhteisön eri jäsenten kanssa mahdollistaa näkökulmien ja tulkintojen välisten yhtäläisyyksien ja erojen tarkastelun. Esimerkiksi vanhempien näkökulma vertaissuhteisiin jää usein varhaiskasvatuksessa varsin vähälle huomiolle. Lasten haastatteluissa videot puolestaan helpottivat ja syvensivät vertaissuhteista keskustelua ja niiden reflektiota. Videorikasteiset haastattelut voivat siten antaa äänen niille, joiden ääni on vaikeasti saavutettavissa (Adair & Kurban, 2019). Menetelmä onkin oivallinen tapa tavoittaa moniäänisyyttä niin vertaissuhteiden kuin varhaiskasvatuksen arkeen liittyvien muiden ilmiöiden tarkastelussa.

Blogitekstin kuvat: TUIKKU– hanke. Kuvittajina Iines ja Juuli Partanen.

Lisää TUIKKU – tunnetaitoja ja osallisuutta varhaiskasvatukseen -hankkeesta:

<https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/tutkimushankkeet/kotisivut/tuikku>

Lähteet

Adair, J. K. & Kurban, F. (2019). Video-cued ethnographic data collection as a tool toward participant voice. *Anthropology & Education Quarterly*, 50(3), 313–332. <https://doi.org/10.1111/aeq.12305> ;

Corsaro, W. A. (2000). Early childhood education, children's peer cultures, and the future of childhood. *European Early Childhood Education Research Journal*, 8(2), 89–102. <https://doi.org/10.1080/13502930085208591>

Evaldsson, A. & Karlsson, M. (2020). Protecting interactional spaces: Collusive alignments and territorial arrangements of two-against-one in girls' play participation. *Journal of Pragmatics*, 155, 1631–76. <https://doi.org/10.1016/j.pragma.2019.10.014> ;

Hayashi, A. (2019). Going deeper in video-cued multivocal ethnographies. *Anthropology & Education Quarterly*, 50(3), 356–360. <https://doi.org/10.1111/aeq.12297>

Juutinen, J., Puroila, A.-M., & Johansson, E. (2018). 'There is no room for you!' The politics of belonging in children's play situations. Teoksessa Johansson, E., Emilson, A., & Puroila, A.-M. (Toim.), *Values education in early childhood settings. International perspectives on early childhood education and development* (s. 249–264). Springer.

Köngäs, M., Määttä, K., & Uusiautti, S. (2022). Participation in play activities in the children's peer culture. *Early Child Development and Care*, 192(10), 1533–1546. <https://doi.org/10.1080/03004430.2021.1912743> ;

Lundström, S., Donner, P., & Heikkilä, M. (2022). Children excluding other children from play through passive resistance. *Journal of Early Childhood Education Research*, 11(2), 223–242.

Theobald, M., & Danby, S. (2009). Well, now I'm upset": Moral and social orders in the playground. Teoksessa J. Cromdal & M. Tholander (Toim.), *Discursive research on Childhood Morality. Exploring childhood, parenting and schooling in everyday life*. Equinox. <https://doi.org/10.1558/equinox.25144>

Tobin, J. (2019). The origins of the video-cued multivocal ethnographic method. *Anthropology & Education Quarterly*, 50(3), 255–269. <https://doi.org/10.1111/aeq.12302>

Jaa tämä:

Lataa...

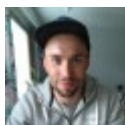
Aiheeseen liittyy

“Mulki on joskus käyny sillai. Et ei oikee tiä mihi leikkii menis” – Lasten ulossulkemisen kokemukset esiopetuksessa 25 elokuun, 2023
Kategoriassa "Tutkittua varhaiskasvatuksesta"

Lasten fysiologinen stressinsäätely kotihoidossa ja varhaiskasvatuksessa 11 maaliskuun, 2022
Kategoriassa "Tutkittua varhaiskasvatuksesta"

Tunteet, suhteet ja ruumiillisuus varhaiskasvatuksen pedagogisissa käytännöissä ja siirtymissä 17 helmikuun, 2023
Kategoriassa "Tutkittua varhaiskasvatuksesta"

KATEGORIASSA TUTKITTUA VARHAISKASVATUKSESTA

Julkaissut Samuli Ranta

Yliopistotutkija (UEF), kouluttaja #oppiminen #oppimiskokemus #motivaatio #tiimityö Olen erityisesti kiinnostunut oppimisilmapiiristä, tunneilmastosta sekä vuorovaikutuksen laadusta.

Ota yhteyttä: samuli.a.ranta(*at*)gmail.com

[Näytä kaikki artikkelit kirjoittajalta Samuli Ranta](#)

◀ PREVIOUS

Ensi viikolla vieraskynässä Eija Sevón, Mari Laakso, Essi Hanhikoski, Merja Koivula

NEXT ▶

Ensi viikolla vieraskynässä Jenny Marttila

Yksi vastaus artikkeliin “Videorikasteiset haastattelut ikkunana lasten vertaissuhteisiin varhaiskasvatuksessa”

Päivytysilmoitus: [Blogi rientää kesätauolle – Tutkittua varhaiskasvatuksesta](#)

Jätä kommentti

Top 10

[Saamelainen kasvatusajattelu – saamelainen varhaiskasvatus](#)

Lasten fysiologinen stressinsäätely kotihoidossa ja varhaiskasvatuksessa

---

Voisitko sinä olla se, joka näkee lapsen haastavan käyttäytymisen taakse?

Onko tiimityön toimivuus edellytys laadukkaalle varhaiskasvatukselle? Tiimityön merkitys varhaiskasvatuksessa

---

Millaista on varhaiskasvatuksen matematiikka eli ”pikkumatikka” ja miksi sitä tarvitaan?

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka – Kohti teoreettisia määritelmiä

Mitä on lapsen itsesäätely ja mitä sen kehittyminen edellyttää?

Teknologiakasvatus varhaiskasvatuksessa – tuttua ja tuntematonta

---

Miten käsitellä kestävää elämäntapaa lasten kanssa? - Uusi työkalu kestäväen varhaiskasvatuksen kehittämiseen

---

Musiikin monipuoliset mahdollisuudet lapsiryhmissä

Yhteistyössä

Seuraa meitä Facebookissa

Seuraa blogia sähköpostilla

Syötä sähköpostiosoitteesi, niin voit seurata tätä blogia ja saat ilmoituksia uusista julkaisuista sähköpostitse.

Seuraa

Liity 9 003 tilaajien joukkoon

Hae

Avainsanat

- AIKUISJOHTOISUUS ARVIOINTI ARVOT CHILDCARE DOKUMENTAATIO EETU
- EEVA-LEENA ONNISMAA HANNA HJELT HENKILÖSTÖRAKENNE INKLUUSIO
- JAANA JUUTINEN JAETTU JOHTAJUUS JENNI VARTIAINEN JOHTAJUUS KASAUTUMINEN
- KASVATUS KEHITTÄMINEN KEHITTÄVÄ HOIVA KEHITYKSEN JA OPPIMISEN TUKI
- KERRONNALLISUUS KERTAISTUMINEN KIRSTI KARILA KÄYTTÖASTE LAKIMUUTOS
- LAPSEN VASU LAPSILÄHTÖISYYS LAPSUUDENTUTKIMUS LASTENTARHANOPETTAJA
- LASTENTARHANOPETTAJAT LEIKKI MAIJU PAANANEN MARJAANA LARPA
- MERVI ESKELINEN MOI - MONILUKUTAIDON OPITTAAN ILOLLA MONILUKUTAIDON
- NAISVALTAINEN ALA OSALLISUUS PALKKA PALKKAKARTELLI PALKKAKESKUSTELU
- PALKKAUS PEDAGOGIIKKA PEDAGOGINEN JOHTAMINEN PEDAGOGINEN KIRJOITTAMINEN
- PEDASENS PERHETAUSTA PITKÄN AIKAVÄLIN VAIKUTUKSET POLKURIIPPUUUS
- PÄIVÄHOITO PÄIVÄKOTI RYHMÄSENSITIIVISYYS SAK-AIKA SAK-TYÖAIKA
- SIVI HARKOMA SOOL RY SUHDELUKU SUHDELUKUSELVITYS SUHDELUVUT
- SUKUPUOLISENSITIIVISYYS SUUNNITTELUAIKA TASA-ARVO TIINA LAUTAMO

TUEN TARVE

TUNNEÄLY

VARHAISERITYISKASVATUS

VARHAISKASVATUKSEN LAATU

VARHAISKASVATUS

VARHAISKASVATUSLAKI

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

VERTAISKULTTUURI

VUOROVAIKUTUS

VÄITÖSKIRJA

VÄITÖSTUTKIMUS

YHTEENKUULUVUUDEN POLITIIKKA

YHTEENKUULUVUUS

A WORDPRESS.COM WEBSITE. TEEMAN PENSCRATCH 2 ON TEHNYT WORDPRESS.COM.